

Boşluk ýok ýer bilen asman arada... / goşgular

Category: Goşgular, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Boşluk ýok ýer bilen asman arada... / goşgular **BOŞLUK ÝOK ÝER
BILEN ASMAN ARADA...**

Dogduk depäm, Güwleme» / goşgular toplumy

■ Gaýdyp gelmek

Ýürek bilen geçip aradaşlygy,
Dogduk depäm, geldim bu gün goýnuňa.
Bu ýol sarp etdim bütin ýaşlygy,
Daglar deý götárdim münseň boýuma.

Göwünde göterdim, göterdim, diýar,
Gelere-gidere ýoluň galmandyr.
Obamy dikeltmek maksat hem hyáýal,
Hasabat sorajak iliň galmandyr.

Daglaryň görbegi – obam Güwleme,
Seni demne sordy haýsy aždarha?
Teselli barmydyr göwni döwlene,
Ýüregimiň derdi möwjeýär barha.

Eden işim nädip goýaýyn orta,
Gidipdir illeriň seniň çar ýana.
Ýazmadylar adyň hatda pasporta,
«Bu oba indi ýok» diýip, bil, jana.

«Obaň ýok» diýeniň galat sözleri,
Gözler ynansa-da, ynanmaz ýürek.
Ony görjek bolsaň, dargatman saklan
Obadaşlaň kalbyna aýlanmak gerek!

■ Güwleme

Dogduk obam, Güwleme,
Meñzär köküň köwlene.
Ojaklaryň öçürlen,
Iliň yrak göçürlen.
Obam daglaryň täji,
Didäm didar mätäji.
Könlümiň şähri sende,
Ejemiň mähri sende.
Kyn bolan däldir diñe –
Aýra düşmek iliňe,
Saña-da kyn düşendir,
Dag ornundan süýşendir.
Süri-süri keýikler,
Bakandyrlar beýikden.
Käkilikler zarlandyr,
Zaryn sesi armandyr.
Gussa batan arçalar,
Çaýlar gözü arçalan,
Ter çemenli awlaglar,
Il göwnüni awlanlar,
Bol miweli baglaryň,
Döşün sypan daglaryň,
Galandyrlar göz dikip,
Adam başarıyar ýykyp...
Aýralygyň dagyndan,
Obadaşlaň ahyndan
Gözýaşym döküp gizlin,
Aglasam ýatyp ýuzin,
Öz ogluňy geňleme,
Dogduk depäm, Güwleme!

■ Obam

Göçmek däl,
göçürmek ýoň bolan döwür,
Aýrylypsyň ilden, iliňem senden.
Jülgäniň güneýi – garalan böwür

Ile sütem edip geçipdir çenden.

Dirilikden nyşan – it ýatyr pallap,
Ýüregimden düşýär daşa ýaň, obam.
Sende ýaşapdyryn diňe bir ýyllap,
Kyrk ýyllap kalbymda ýasaýaň, obam.

Soňra ýurt tutunan ýeriň keseki,
Ojagy däl, ýürekleri otladyp...
Pytrap ýatyr köne tamlaň kesegi,
Pytrap giden ykballery ýatlady...

■ Obadaşlaryma

Bu gün geldim ahyr göçülen ýurda,
Diýar – göwnüňiz deý giň jülge eken.
Siziň kalbyňyzda baslygan derde,
Men indi düşündim, bagrymدا tiken.

Sizi özge ýurda göçürseler-de,
Galypdyr kalbyňz şu ýerden çykman.
Ýüzlerce ojagy ölçürseler-de,
Julgede galypdyr nijeme ykbal.

Jennetiň nusgasy bu dogduk depäm,
Sowupdyrlar ondan toýy-bazary.
Haçan ýüreklerden gözýaslar kepär,
Ölinçäkdir aýralygyň azary.

Bilýän niçelerňiz gelip bileňzok,
Duşuşyga ýürek tap gelmez öydüp.
Hakdyr ömrüňize atylany zäk,
Sizi göçürenleň dünýäsi göydük.

Niçeler göz ýumdy mekanyň zarlap,
Kyýamat dälmidir göwün maýrylsa?!
Manysyn ýitiryär dünýäde bar zat,
Türkmen dogduk depesinden aýrylsa.

Diýara söýgimde bolmaz hiç ýalan,

Bagrymda elenen aýdýan sözlerim...
Orak orlup, döwek döwlen Diñgalaň[1]
Dikip otyr ýoluňza gözlerin.

■ Ojak

Dogduk mekan asla çykmaýar ýatdan,
Daban bilen sypap daglaryň serin.
Yzlaý-yzlaý tapdym göçülen ýurtdan,
Ine, öýümiziň oturan ýerin.

Ýatyr, gör, ýyllary çekip üstüne,
Ejemiň ölçürmän saklan ojagy.
Ýyllary ýorgan deý syryp dessine,
Ojaka ot ýakdym aladaň çagy.

Şu ojak başyndan örýän köp eken,
Ýetimi-ýesiri küren obanyň.
Biz göwsünden, olar bolsa, ömüri,
Alypdyrlar ellerinden käbämiň.

Şu ojak başında oturyp ejem,
Tikipdir oglunuň toýuna tuty.
Toýdan hazır irdir diýmändir hijem,
Perzendi kiçijik bolsa-da gaty.

Käkilik perinden düşekçe tikip,
Guzynyň ýüñünden salyp ýorgany,
Oglunyň toýuna uly jar çekip,
Çagyrjak ekeni Etrek-Gürgeni...

«Oba gören däldir beýle çeperi»,
Tananlar dişleýär hälem hyrcyny.
«Eden işi bir sungatyň eseri –
Çeken keşdesimi, dokan horjuny».

Ýigrimi sekiz ýyl ýanypdyr ojak,
Ejemiň yhlasy bolup kesewi.
Ýekeje ogluna geripler gujak,

Özüne alypdyr degen keseli.

Ýüzüme çabyrap ojak başynda,
Ojaryň ýalny däl, ejemiň mähri.
Ady ýerleşende mazar daşynda,
Bir dünýä gowzady göwnümiň şähri.

Guş-gumry säheri oýaran zaman,
Bakdym tüñçä gaçan asman Aýyna.
Ýene-de öñürtdi ejem, mähriban,
Oýarjakdym welin säher çaýyna.

Şeýle owaz añdym guşlaň dilinden:
«Bolarmy perzendi enesiz goýmak?!
Hany men çekeýin, janyň, eliňden,
Tur oglum, tur balam, sowady gaýmak!».

■ Daýyma

I.

Bagryň badaşypdy bu daglar bilen,
Daglara baglydy ömrüň-ykbalyň.
Üzmediň örküni dogduk depäňden,
Çolaryp galsa-da, dagda çar ýanyň

Ogullar uzakda, gyzlar uzakda,
Dagsyz ýaşamaklyk uly dertmidi?
Daglaryň ornuny tutmady hiç zat
Baglanan örküni ýyllar kertmedi.

Beýik Pyragynyň nazary siňen
Daglar boldy täsin ömrüň shaýady.
Doglanyňda buşluk berlen daglarda,
Ýene şol daglarda berdik aýady.

«Kömegiň injiri» diýärler, ine,
Bu injir il üçin ezizlän zadyň.
Durmuş seniň üçin bolmandy süýji,
Ýone süýji zatda galypdyr adyň.

II.

Sen dogandan, men ejeden aýryldym,
Dogduk depäniňem çekdik ahyn kän.
Çagakam dolardym men gujagyňa
Ýene gujagyň gerdiň jahylkam.

Gujagyňda bardy ejemiň mähri,
Gözleriň gözlerne biçak meňzeşdi.
Geçmişde galmary, diri wagtyňda
Eneli dünýäm seň dünýäne geçdi.

Bagryňa basanyň ýeke men däldim,
Köpler dolup, giňap gitdi gujagyň.
Öçürmediň bu daglarda, jülgede,
Obadaşlaň taşlap giden ojagyn.

Gujagyň giňelip, bolupdyr gowak,
«Kömegiň gowagy» diýýärler ine.
Dursuň gelenlere gujagyň açyp,
Doldum gujagyňa, jan daýy, ýene!

III.

«Gezmek – ömürden» diýleni,
Gören ýokdy ýatanyň.
Daban bilen ölçäp çykdyň
Mekanyňy-watanyň.

Bu daglaryň degresinde
Barmyja basmadyk ýeriň?
Sygynyp beýik daglara,
Göterdiň sen ýükün neriň.

Bu ýerden irmän gatnapsyň,
Şeýlemi daglyň kadasy.
Dag biline guşak ýoda,
Ady: «Kömegiň ýodasy».

Ýoda ýaňy salnan ýaly,

Ýörelse ýítýärmi näme?!
Goýup giden şol ýodaňdan?
Gadam urdum men dünýäne.

■ Ejemiň joralary

Garrylary ýagşy günüň,
Ejem janyň joralary.
Agyr günlerden alamat,
Ejem janyň joralary.

Jan käbämi gören gözler,
Oglun görüp, bolar dözmez,
Ömür ýasar bugdaý sözden,
Ejem janyň joralary.

Azdyr näçe etsem taryp,
Sözleri dür, özi aryp,
Her birisi janly taryh,
Ejem janyň joralary.

Şeýle mährem, şeýle sada,
Jan käbämi salyp ýada,
Geljege – ýol, düýne – ýoda,
Ejem janyň joralary.

Agyr günlenň şarpygyny,
Dadyp, saýlan harpygyny,
Düzen durmuş harlygyny,
Ejem janyň joralary.

Ojaklara mäkäm pena,
Ady dillerine sena,
Döz geldiler müň bir bela,
Ejem janyň joralary.

Ynanýar ejeme derek,
Guwanýar ejeme derek,
Maňa onlap ene ýürek,

Ejem janyň joralary.

Toýda – bezeg, ýasda – arka,
Bir-birege goýar sarpa,
Özüm ýetim duýman barka,
Ejem janyň joralary.

■ Göçülen ýurduň ahy

Eýranyň hany däl,
Hywanyň begi,
Ynkylap adyndan sözleýän ýagy,
Kürsüsü dag ýaly,
Hökümi güýcli,
ilden öýkelimi,
ýa ilden öçli,
Buýruk berdi:
– Göçürmeli obany,
Göründen galdyryp ata-babany.
Taýak bilen señseledip çopany,
«Ýurdum» diýip, boş gürrüni tapany,
Zenany-ebtady salyp öñüňe,
Getirmeli raýonyň deňine.
Ýogsam oba oturanmyş belentde,
Goý mekan tutunsyn golaý kentde.
Ýerden süyräp, alyp gaýdyň çagasyň,
Çaý içim salymda oba dagasyn!
Olar mal yzynda mal bolup giden,
Gowaça ekişde taplansyn beden...
Wekik ýabylydy, eli gamçyly,
Telärlı, Güwleme, Hartut, Ýalçyly –
Il barysy dagdan indi eňšeşip,
Pyganly sesleri bagryňy deşip.
Egnin gysýar daglar – asman sütüni.
Owal görmändiler beýle sütemi.
Gara daglaň gara bagryn dagladyp,
Sürdüler il baryn zaryn ýygladyp.
Muny gören bolsa molla Zelili,

Ýaşa gark ederdi külli zemini.
Oba gamçylandy,
dagdan aýryldy,
Ýüzlerçe ynsanyň köňli maýryldy.
Täze döwrüň hansumagy ýowuzdy,
Iliň derisin däl, ýüregin ýüzdi.
Oýunjak bolupdy iliň ykbaly.
Ölmez ödi gündi – sesiň çykmany...
Ak pagta
Ak bagta
ýetrip bilmeli,
Dişler ýyrşarsa-da, köňül gülmedi,
Barha güýjäp aýralygyň azary,
Köñülde tutuldy obaň mazary.

■ Dogduk depe

– Bejertmeli saglygyň,
Gitseň gowy bor kurorda.
Alman lukman töwellasyn,
Gidýärin göçülen ýurda.

Biter tendäki ýaralar,
Bilsem göwnümi seýikläp.
Dogduk depä togap kylmak,
Ynsan üçin iň beýik däp.

Dogduk depäň her bir çöpi
Ýüregime däri-derman.
Hem gozgaýar köne derdim,
Göçülenne çekýär arman.

Pederler däl eken bihal,
Ýurt tutunyl bilyän eken.
Kalbyň eken dogduk depe,
Dogduk depe – dünýäň eken.

Dolanarmy indi döwran,
Sowulypmy ajap çaglar?

Göçlen ýurduň sakçysy deý
Otyr munda belent daglar.

Göýä taryh kitabynyň
Setiridir jülgeleri.
Alyp gider geçmişine
Ýurdun küýsäp her geleni.

Ýürek bilen okaberseň?
Her bir daşy berer many.
Dag bolup keserip ýatyr –
Atalaň özür beýany!

■ Daglar

Sežd eýleýip geldim size,
Gudrat baryn gördüm, daglar!
Geçmiş ýeli kakdy ýuze,
Asmana gol berdim, daglar!

Geçmiş ýatyr boýnuñyzda,
Geljek otyr boýnyñyzda,
Keramatly goýnuñyzda,
Ah, göçülen ýurdum, daglar!

Dünýä döräp siz barsyñyz,
Dömüp, ýer göwsün ýardyñyz,
Duşman öñünde durduñyz,
Mekany siz merdiň, daglar!

Atalardan miras ýerler,
Göwün joşup, ser göterler,
Gaýalar – dälmi pederler,
Güne kalbym serdim, daglar!

Diň salyp çeşmäň sazyna,
Damja deý siňdim ýazyňa,
Ötenleň aýak yzyna,
Biten güli tirdim, daglar!

Gussam – kämilik sesinde,
Gaýdyp gelmek höwesinde,
Şäheriň ýat köçesinde,
Sizi zarlap ýördüm, daglar!

Derdinişsek – dälsiňiz lal,
Hiç kimsäge salmadum al,
Lebzimi saklap men halal,
Jülgelerňe girdim, daglar!

Ol gadym pederler ýaly,
Sürüp gelmedim men maly,
Üstüňe yhlasdan doly,
Hyýallary sürdüm, daglar!

Yzlap deräňi-goluňy,
Kalbyma sarap ýoluňy,
Atalaryň ykbalyny,
Daşlaryňdan dördüm, daglar!

Ýaza galan gary görüp,
Bol dökülýän nury görüp,
Al-asmany dury görüp,
Ýagşylyga ýordum, daglar!

Göwnümdäkin diýsemdim men,
Ýat suw içip, suwsadym men,
Beýikleri küýsedim men,
Ownuklardan irdim, daglar!

Inersiňiz dert ýükläre,
Synan göwnüm seýikläre,
Tagzym edip beýiklere,
Dyza çöküp durdum, daglar!

Arka diränler eseldi,
Sizi undanlar peseldi,
Ak göwnüme täk teselli,
Hem egsilmez derdim, daglar!

Mertebesi dag dek galan,
Bedewi Aýa ýol salan,
Ata-babamyň dem alan,
Howasyndan sordum, daglar!

Şuglasyna taban Aýyň,
Üstünde tapyp ýagdaýyn,
Atalaň eken bugdaýyn,
Hyýalymda ordum, daglar!

Bulut aglar giden ile,
Ahmyr meñzär porhan sile,
Çykdyň, kuwwat geldi bile,
Düşenimde ardym, daglar!

Dagan obam nepesimde,
Taryh bilyär ýazyk kimde,
Diňgalanyň depesinde
Köñül öýün gurdum, daglar!

■ Diňgalanyň köteli

Är işini bitiren,
Diňgalanyň köteli.
Ili aşa ýetiren
Diňgalanyň köteli.

Bugdaý ekilen meýdan,
Il ondan şoňa haýdan,
Dagdan nan alan daýhan
Diňgalanyň köteli.

Ol asmana merdiwan,
Ýüregimuň derdi kän,
Waka baryn gördü kän,
Diňgalanyň köteli.

Başynda adan jemlän,
Ýöwsel, namardy geňlän,

Daglara gerden deňlän,
Diňgalanyň köteli.

Gündiz Günüň kirpigi,
Gije Aýyň kirpigi,
Barlap görer hörpüňi,
Diňgalanyň köteli.

Şahyr göwnüm söz diýmiş,
Degresinde ir-iýmiş,
Dagdan inseň – ak iniş,
Diňgalanyň köteli.

■ Soňudagy

«Eý, söwdügim, Soňudagy».
Magtymguly.

Pyragynyň söwdügi sen,
Belent başly Soňudagy.
Köñül berip, öwdügi den
Set müň ýaşly Soňudagy.

Goýnunda könlüniň joşy,
Ýaşyňa sepleşer ýaşy,
Sensiň onuň mazar daşy,
Çeşmi ýaşly Soňudagy.

Tikenli sim döwrüň çayry,
Aýra saldy Gyzylbaýry,
Ykbalyňyz boldy aýry,
Bagry başly Soňudagy.

Ara daş däl el ýetere,
Ýollar bekli il ötere,
Tagzym kyl şahyr pedere,
Galkan döşli Soňudagy.

Hyýallary – ganat, peri,
Şahyr ýatmaz tutup ýeri,

Başyňdadyr belent seri,
Şahyr başly Soňudagy.

Arkadagy il merdiniň,
Şaýady sen ýşk derdiniň,
Niçik göterdi gerdeniň,
Bagryň daşmy, Soňudagy?

Beýgeldiň sen götereňde,
Başyn göge ýetireňde,
Baky galdyň setirinde,
Bulut gaşly Soňudagy.

Zybanyna bolduň sena,
Il-gününe bolduň pena,
Wasp etmesem bolar günä,
Göwnüm joşdy, Soňudagy.

Ajap dessanyn dagydan,
Gussam ýetik şol agydan,
Bir nyşan sen Pyragydan,
Goýny göçli Soňudagy.

Ili üçin ýanyp-ýyglan,
Şahyr sizi ýere myhlan,
Siz müdimi, biz bir myhman,
Köñli joşly Soňudagy.

■ Hojajombaz gonamçylygy

Kimler obasynyň dulunda süýnüp,
Tutupdyr bu ýerde baky mesgeni.
Kimler alyslarda ýurdun täzeläp,
Atalaň ýanyna gaýdan gös-göni.

Düşenip,
Örtünip mele topragy,
Ýatyr munda näçe arka nesiller.
Durmuş bolsa bu dünýäniň ýüzünde,

Muňa gelýänleriň yzy kesilmez.

Düýbu tutulypdyr Nuh eýýamynda,
Munda doga okan ol Garry molla.
Rowaba boljak deý geljege sary,
Otyr mazarystan hut ýedi ýolda.

Aýatda sataşýar mundan gidenler,
Diýara baş egýär garry-ýaşlary.
Ýonulyp getirlen, gör, nirelerden,
Dag ýurduna ap-ak mazar daşlary?!

Baýyrlaň egnunde mazarystanlyk,
Tümmekler göwünden doldurlan humlar.
...Diriler gezip ýör dürlü ýurtlarda,
Dogduk depä gaýdyp gelýär merhumlar.

■ Ýalñyz bag

Ýalñyz bag galypdyr göçen obada,
Şahasy depände ýaý berip duran.
Hiňñildik uçardy onda çagalar,
Alkyşlar alardy hiňñildik guran.

Sowlupdyr şowhuny ýalñyz daragtyň,
Hiňñilligi şemal uçýar kyrk ýyllap.
Hemmesin götürärdi bagym täzeden,
Ah, şol çagalary bolsady ýygnap.

Aýralykdan saralypdyr ýapraklar,
Bag – köküni kalba uran ýatlama.
Bilenlere geçmişinden alamat,
Ýöne bir otyran agaç ýatlara.

Rehim eýleýän dek bu ýalñyz baga,
Guşlar şahasynnda düzlüp durýarlar.
...Arman, agtyklary şol çagalaryň
Elleri paltaly haýdap barýarlar.

«Gyzylarbat gudogna örmeýän ýurduň

Barlygna

Täç eje geň galýan ýyllar».

Gurbandurdy Geldiyew.

Şol gudogyň sesi siňdi baglara,

Şol gudogyň sesi siňdi aňlara.

Şol gudogyň sesi salýardy ýola,

Ugradardy säher uly ykbala.

Gudok ümsümligi örüler işe,

Işine taýýarlyk görýändir säher.

Gudok gygyrdymy çykmalý ýola,

Bolýan däldir onsoň eglenmek sähel.

Çagyrardy işe, sesi batlydy,

Gurbatymyz oň sesinden kem däldi.

Gudok bir maksada gulluk etdirip,

Gudok adamlaryň başyn jemlärdi.

Gudok gygyrmasa, Gün dogmaz öýdüp,

Gudok gygyrmasa, ýaşmaz öýdüp Gün.

Şonsuzam oýanýan ýurduň barlygna

Şol Täç eje ýaly uýmazdy göwün.

Köçeler dolardy adam silinden,

Olar titi däldi şu gün deý beýl-ä.

Mazutly eşikleň ajaýyp ysy,

Durmuşyň demidi urardy beýnä.

Ynsanlary oýarardy şol gudok,

Ynsaplary oýarardy şol gudok.

Watanyň sesidi gudogyň sesi,

Atanyň sesidi gudogyň sesi.

Işçi ýüreginiň batly urgusy,

Watanyň olara baky sargydy.

Atalar uruşda,

eneler işde,

Çagalaryl gudok oýarýan ýyllar.

Ynanýaryn sesi peselen gudok

öñki deý gygyrsa,

oýanar ýyllar.

---

[1] Garrygalada bir dagyñ ady.

«Nohur täsirleri» / goşgular toplumy

Atdaşym A.Seýuitnurowa

■ Nohurda

Daglar göge galtaşýar
Nohur atly obada.
Bulaklar gaýnap joşýar
Nohur atly obada.

Ýatladyp dur çynarlar,
Ýaşap geçdi çyn ärler,
Niýetiňden tanarlar,
Nohur atly obada.

Hasaply her daban ýer,
Gara daşdan önýär zer,
Maňlaýyňdan damsа der,
Nohur atly obada.

Myhmana hezik eder,
Dar jülge giñär gider,
Gelenem göwnär gider,
Nohur atly obada.

Kalba girer bada-bat,
Oba bolmaz gowa ýat,
Her daşy bir rowaýat,
Nohur atly obada.

Daglar daglara bakar,
Suwam belende akar,
Gowy gowyny tapar,
Nohur atly obada.

■ Ypaýgala

Jennet diýseň kemsinersiň,
Jennetdenem zyýada.
Tarypyň kem gelse birden,
Bagışlarmyň sen ýa-da?!
Yhlasym-a däldir kemter,
Zehindedir bar bela.
Gürrüň açsak niçik bolar,
Geçmişden Ypaýgala,!
Bütewi gala ekeniň,
Bölüpdirler oňuşman,
Bolaňsoň Iki paý gala,
Heşelle kakan duşman.
Ulaldyp öýke-kinäni,
Ikä bölüp bir synany,
Daglaň daşyn daglapdyrlar,
Soňra köyüp aglapdyrlar...
Ýeňil düşen iki bölek
Galalara zabt eýlemek.
Häzirem türkmen ilimde
Bar bir-biriňi çeýnemek.
Gözlerim bu daglar bilen,
Syr alyşdy, köp gürleşdi.
Iki gala ýüregimde
Öñküsi deýin birleşdi.

■ Degirmenli dere

Eger gelseň bu derä,
Degirmenler garşylar.
Geljek galar yzyňda,
Geçmiş durar garşyňda.

Degirmenler monjuk deý
Düzülipdir bu derä.
Aý-günleri aýlapdyr
Harazlar ýöräp-ýöräp.

Aý-günler ýöräp-ýöräp,
Harazlary aýlapdyr.
Degirmenler derede
Ile ömür paýlapdyr.

Il-gün üýşüp bulagy
Sowup barýan ýolundan.
Akdyrypdyr gaýanyň
Edil orta bilinden.

Belentden inen suwlar
Degirmeni işleden.
Ömür uzak bor eken
Deriň döküp, işleseň.

Daşy oýup, münderläp,
Edipdirler akaba.
Neneň ömür bermejek,
Şunuň ýaly azaba.

Bil-baldyryň güýjünden
Çekipdirler minneti.
Ýagşy güne ýetiren
Degirmenler milleti.

Ýürek urgsy deýin
Togtamandyr hereket.
Bu ýerden urba alan,
Şu günlerki bereket.

Dagyň süñňünden döräp,
Siňip otyrlar daga.
Bikärlige gynanyp,
Guwanyp ajap çaga.

Gojalar bilyär gadryn,
Degirmeni taryplar.
Ýaş-ýeleňe gara daş,
Bolup bilse taryhdyr.

Eger gelseň bu derä,
Degirmenler garşylar.
Geljek galar yzyňda,
Geçmiş durar garşyňda.

■ Nyýazbikeuçan gaýasynda

– Dur dogan, dur dogan,
Uçma gaýadan.
Diňe görüş bilen
Söýgi aýalar.

Dur dogan, dur dogan,
Etme ejizlik.
Ýeňmesin ýene-de
Nejis nejislik.

Dur dogan, dur dogan,
Ýokdur ganatyň.
Ýatla, ýar kalbyna
Gonan halatyň.

Dur dogan, dur dogan,
Ýokdur etmişiniň.
Ýarasy bolma sen,
Geljek, geçmişiniň.

Dur dogan, dur dogan,
Bäs gel matlaba.
Ýaryňa ýetmersiň
Özüň oklab-a.

Dur dogan, dur dogan,
Ölüm aşakda.
Ýar söýgusi bilen
Päliň duşakla.

Dur dogan, dur dogan,
Daglar aglaýar.

Gara ýüň bulutlar
Güni baglaýar.

Dur dogan, dur dogan,
Zarlayár çeşme.
Geçme sen dünýäden,
Söýgüden geçme.

Dur dogan, dur dogan,
Güýçlüdir ýşkyň.
Gaýadan uçup däl,
Uz ýöräp düsgün.

Dur dogan, dur dogan,
Gülmesin duşman
Söýgiň ejizlänin
Bilmesin duşman.

Dur dogan, dur dogan,
Gum bor gülbeden.
Garyplar garap dur
Garyp külbeden.

Dur dogan, dur dogan,
Olar köýmesin.
Gaýadan goýberme
Ýaryň söýgüsün.

Dur dogan, dur dogan,
Ömüriň nusga.
Nusgalyk ömürüň
Bolmasyn gysga.

Dur dogan, dur dogan,
Otlanma otsuz.
Gara gaýa galsyn
Öñki deý atsyz.

Dur dogan, dur dogan,

Ýar bilen tapyş.
Gitme sen dünýäden,
Kalbymdan ýapyş!

■ Şaglawuk

Gaýanyň saçy tözlenip,
Dökülipdir gerdeniňden.
Topugyna düşýär gelip,
Galdyrasyň ger zeminden.

Gaýa – aýna, şemal darar,
Darar, äleangoşar dörär,
Gözelligi kalba sanjar,
Gudrat çabraýar deminden.

Bolar eken munça hyjuw,
Şaglawuk bir dem salnan suw,
Gel-de argyn kalbyň ýuw,
Paýhas durlanar eminden.

Daglaryň zemine ýşky,
Göçürmäge taýýar goşgy,
Ýada düşýär söýgim – başky,
Ötsem şaglawuk deňinden.

Şaglawukly güzel dere,
Müñ hyýal getirip sere,
Özlerin oklap şähere,
Ogullar zarlar soñundan.

Seçer durar hünjülerin,
Hünjä öwrer ünjüleriň,
Bir ajaýyp künji ýeriň,
Aýrylmak kyndyr öñünden.

Daşyp durup kalbyň diňlär,
Ýürekdeşleň başyn jemlär,
Wagtyň azdyr, küýseg kem däl,

Ýylda bir gelseň keminden.

Göwün syryňy paýlaşsaň,
Dostlaryň bilen çáýlaşsaň,
Dünýäde jaýdar jaýlaşsaň,
Bakylyk alyp elinden.

Sypap-sypap zülpleriňi,
Synlap-synlap dik seriňi,
Jady suwuň köp ýerini,
Çykaryp bolmaz aňyňdan.

Gaýtalap şygryn atdaşyň,
Eren baga öwrüp daşyn,
Sypap-sypap gaýaň döşün,
Çykýar dünýäniň keýpinden.

Ir-iýmişli degre ýany,
Oba sary salar ýoly,
Çelgi alan tapar ýaly,
Hiç sowulmaz öz ýolundan.

Ýigrim başiň dälisimi,
Şahyr ýürek ýalysymy,
Bu daglaryň namysymy,
Dörän ahmyryň müñünden?

■ Muhammetguly Atabaýewiň mekdebinde

Atabaý aganyň iň uly oglы
Biçak okumışdy, çyn sowatlydy
Kemsidip çetine kän degseler-de;
Kalbyny işinden hiç sowatmadы.

Göterjekdi il-gününiň ykbalyn,
Ylym köşgün gurup çynar astynda.
Gojaman çynarlar
juwan çynaryň
Boldumy ölmüne sebäp aslynda?..

Bäsinqin aldyryp otyr dört çynar,
Ak mekdebi basyp gara bagryna.
Tarypyny etseň Muhammetgulyň
Her şahasy setir boljak şygryňa.

Çynar bolup al-asmana dyzap dur
Muhammetgulynyň beýik höwesi.
Köpden bări munda kakylmaýar jaň,
Sapaga çagyrýar taryhyň sesi.

Goh ýok, galmagal ýok, diýseň ümsümlik,
Artykmaç bu ýerde özgäniň sözi.
Indi mugallymsyz taryh sapagyn
Gelene geçip dur mekdebiň özi.

* * *

Dostlaryň gallap dursa,
Bu daglarda daşyňy,
Goşga öwresiň geler,
Nohuryň her daşyny.

Dodaklaryň kepemez,
Gözellige teşnesiň.
Goşga öwresiň geler,
Nohuryň her çeşmesin.

Bäş barmak deý baş dere,
Oba getir ýöreseň.
Goşga öwresiň geler,
Nohuryň her deresin.

Saklayarlar sarpasyn,
Gojalaryň öwdüniň.
Dosty bolasyň geler,
Nohuryň her ýigdiniň.

Daga düşünip bolmaz,
Her gerşinden aşmasaň.

Nä körüň bar Nohurda,
Eger gelip joşmasaň?!

ESENGULY

Kasym Nurbadowa

Obalar meñzeýär biri-birine,
Bir-birine şeýle meñzeş şäherler.
Esengulyň ekiztaýyn tapmarsyň,
Gelenler geň galyp, bakar säherler.

Gözleriňe dolar aýakly jaýlar,
Bütin oba gitjek ýalydyr birýan.
Agşam görseň, işden gelen ýalydyr,
Säher görseň, göýä ol işe barýar.

Oba dynjyn alýar aýak üzerinde,
Aýak üzerinde ol işlän mahalam.
Deňize çümdürip gurupdyr jaýy,
Şu obanyň ýerin ilki tapanam.

Esenguly mydam aýak üzerinde,
Myhmanyň ýoluna dikilen gözü.
Hyzmat eder aýak üzerinde durup,
Myhmanyn oturdar, oturmaz özi.

Obaň geçmişinden gürrüň açsalar,
Gojalar erteki sözleyän ýaly.
Esenguly galyp daraklygyna,
Çekilen deňizi gözleyän ýaly...

WATAN

Agrasdyr ol uly göwresi ýaly,
Watan öwgülere mätäç däldir hiç.
Ýüregiň söýgüsü goluňa geçse,
Ynanar Watanyň şoňa ir-u-giç.

Watana gerek däl nähak pidalar,

Somlamak gerek däl gara başy my.
Her bir ogly üçin uly göwresin
Silkip dökyändir ol gözde ýasyny.

Söýüp Watanymyň ýazyn-gyşyny,
Şu paýhasa gulluk edýän her zaman:
Oň üçin goýmaly bolmalyň başy,
Watan üçin başy saklalyň aman.

TÜRKMENIŇ KALBYNA DÜŞÜNJEK BOLSAŇ...

Türkmeniň kalbyna düşünjek bolsaň,
Göwnüniň ganatyn – synla bedewin.
Özüne at daksaň, ýylgyryp oñar,
Bedewne at daksaň, ol eder göwün.

Türkmeniň kalbyna düşünjek bolsaň,
Göwnüniň aramyn – diňle dutaryn.
Geçmişsi saýýandyr tarynyň birin,
Geljegi saýýandyr onuň bir taryn.

Türkmeniň kalbyna düşünjek bolsaň,
Göwnüniň giňligin – synla sährasyn.
Sähradan okarsyň onuň ykbalyn,
Bu sähra sowýandyr toýuny-ýasyn.

Türkmeniň kalbyna düşünjek bolsaň,
Göwün gözelligin synla halysyn.
Gözüň gözellige meýmirär gider,
Dünýäni durşuna gören ýalysyň.

Türkmeniň kalbyna düşünjek bolsaň,
Göwün belentligin synla daglaryn.
Kalbynyň törüne geçiber onsoň,
Myhman, sen şolara uýan çaglaryň.

* * *

Gitdi Watanyn taşlap,
Bagtyn gözläp yrakdan.

Oda düşdi ýat ilde,
Ne bardan ol, ne ýokdan.

Bagty diýip düşünen,
Baýlygyny tapdy ol.
Baýlyk bilen bagtynyň
Garagyny gapdy ol.

Günler geçdi düşündi,
Nämedigne diýaryň.
Tirkedi durnalara,
Ýaz göçende hyályn.

Cyglamady gözlerin,
Gözýaş dökdi köňüli.
Tutdy Watanyň ahy
Gözleriniň öñünü.

«Ýandak bilen gözýaşyň,
Süpürmeli bolaýma»,
Diýlenini ýatlady,
Geldi serhet golaýna.

– Watan ýandagy bilen,
Ah, süpürsem göwüni!..
Ykbalyna meňzeşdi,
Tiken simleň düwüni.

URUŞ ÝYLLARYNYŇ ÇAGALYGY

Uruş turdy gül ömrümiň başında,
Adam baryn sordy durdy durdy demine.
Gidenleň suraty – gözleň ýaşynda,
Uruş çagalygam saldy çemine.

Uruşdan uzakda girdik uruşa,
Atalaryň, agalaryň yzyndan.
Uruş müň külpetler getirip başa,
Dört ýyllap düşmedi çaga dyzymdan.

Göreşdik Watany goraýan soldat,
Hor bolmasyn diýip, azyk-huruşdan.
Çagalar gülende bu dünýäm abat,
Çagalygym gaýdyp gelýär uruşdan.

ÖMÜR

Kesekiň topragna gözün gyzdyryp,
Alysa gaçyryp ömür ýyldyzyn,
On sekiz ýaşynda gitdi dünýäden,
Dostum, adam ömri ne beýle uzyn?!

Watanyň topragyn gorap bir gerçek,
Hüjümde kesekiň topragna geçip,
On sekiz ýaşynda gitdi dünýäden,
Dostum, adam ömri gysga, gör, niçik?!

URUŞDAN SOÑKY AHWALAT

Bu öýde ýasaýar ene hem ogul,
Üç adamlyk töläp jaý için haky.
Üçünji ýasaýar diwar yüzünde –
Surat bolup galan ol esger baky.

Bu öýde ýasaýar ene hem ogul,
Diwardaky surat – umydyň keşbi.
Ene ineriniň boýna guwanýar,
Agyn kakasynyň özi deý deşli.

Olar ynanýarlar diriligine,
Ynanýarlar biri-birinden beter.
Uruşdan gaýdandyr biraz gjiräk,
Bir gün-ä, bir gün-ä ol gelip ýeter...

Ene hem özünden,
hemem oglundan
Bir syry gizleýär,
Gizleýär gaty:
Ýygşyrypdy arkasynda suratyň,

Ýarynyň ölmüne güwägär haty.

MEÑZEŞLIK

Säher turup, gözüm açan badyma,
Ol daga seretmek boldy endigim.
Goja başy ak telpekli ak gyşda,
Ýaz geýýär bulutdan gara telpegin.

Bir görsem dag otyr
üç oglun jeñde
Aldyran atam deý dik tutup başyn.
Bir görsem dag ýatyr
Watany goran
Üç agam deý berip topraga dösün.

GÜLLER

Bahar günü mazaryna gerçegiň,
Güller bitdi ýüreginden nem alyp.
Dört ýyllap uruşda arzylanlary,
Çykypdyr topragyň üstüne galyp.

Säher şemalyna ýüpek gülleriň,
Ülpüldeşýär gyzyllary, aklary.
Ak güller – enäniň kümüş saçlary,
Al güller – ýarynyň al ýaňaklary.

ESGERIŇ HEÝKELI

Niçe ýıldan bări şol bir ädimi,
Bagdan bakyp dur ol öýüne sary.
Daşarda galypdyr esger müdimi,
Düşegin içerden salyp ýör ýary.

Oglundan ýaşdygyn bererler aýdyp,
Kyrk ýyldyr gidenne ýigrini ýaşa.
Özi öye girse giräýer öydüp,
Urşy saklap dur ol öwrülip daşa.

HYÝAL

Ýaza ýetip, keýpin çaglan
Guşlaryň gelipdir bagty.
Gözellige kalbyň baglan
Ýaz gününde könlüň ýagty.

Gözüň gözelligi tırıp,
Ses goşsaň saba ýeline.
Häzie bir ertekä girip,
Düşünseň guşlaň diline.

* * *

Şaglap gelen mele suwuň öňüne,
Jylawlamak üçin basdylar bendi.
Suwuň togtanyna gyýyldy kalbym,
Bendiň bekligine kalbym begendi.

Suwuň erjelligi, ýatmady ol dek,
Bir ýş tapyp ahyr böwüsdi bendi.
Bendiň çat açanna gyýyldy kalbym,
Suwuň hyjuwyna kalbym begendi.

SÄHRADA

Daglaryň öýmesi al-elwan şapak,
Buşlayár zemine Günün dogjagyn.
Säher ukusyndan oýanýan bilbil,
Nem içip, ogşaýar gülüň dodagyn.

Ganatlary bilen Günün kirşine
Kakyp, guşlar düzýär ajaýyp mukam.
Säher gözelligin gözünde jemläp
Ýaşamakdan uly bagt barmykan?!

Gaýdyp gelenime begenýän ýaly,
Gülden beslenipdir düzdür beýikler...
Sährada galdyran çagalgygymy,
Hanha, alyp gaçyp barýar keýikler.

HAZARA

Ýok, göbek ganymam saña dammandyr,
Taban murtum başga ýerde syryldy.
Göwnümde tolkunýar mawy ummanlar,
Ýaşlygym kenarña daňlyp dur indi.

Pata alyp geldim saña gumlardan,
Durun jemalyňdan sowman gözümi.
Çarlagyň ganatyn ogşan gomlardan,
Uzak ýyllar gözläp tapdym özümi.

* * *

Göwher gyryndysy sepildi deňze,
Deňziň ýüzi tylla zerden gaýmaklan.
Ýüregim bendiwan bu güzel meňze,
Daş et, ykbal, şu görnüşden doýmakdan.

Deňziň boz şemaly ýüzüňi ýalap,
Säherde deňiz deý giňeýär göwün.
Ýygnar daňyň elwan şapagna dolap,
Deňziň düýbündäki ýyldyzlary Gün.

* * *

Bu gün göwnüm özüňki deý çäýkanýar,
Bir-birine için döker dertdeşler.
Seniň goldawyňa mätäç men, deňzim,
Telim gaýy başdan sowup, mertleşen.

Men saña içimi dökeýin, deňzim,
Ýone gyrmança deý zyňma kenara.
Zyňsaň,
ejizlänmi edersiň aýan,
Gorkýan derdim baryp ýeter ol ýara.

* * *

Men sähraly

Hem dagly
Ikisiniňem deň ogly.
Bu dünýä inen çagym
Ýassyk bolupdyr dagym.
Sähra bilen gundaglap,
Ykbalymy şolara
Goýupdyrlae deň baglap!

* * *

Meň gözüme dür dänesi,
Gara dagyň gara daşy.
Gelenleri penalap dur,
Gaýalaryň galkan döşi.

Käkilikler käkeleyär,
Çeşmeleriň gözbaşynda.
Söýgi kalbym çekeleyär,
Bir dagly gyzyň gaşynda.

Men dagly, dagda doguldym,
Daglar arkam-diregimdir.
Gursagyma sygmasa-da,
Daglar kalbym – ýüregimdir.

ELBRUSY SYNLAP...

Gögi saklap duran deýin,
Elbrus goşa başynda.
Arşda dikip köñül öýün,
Aýlanyp ýörüs daşynda.

Goşa başyn täsin dagyň,
Her kim bir zada meñzedýär.
Uzaklardan synlan çagyň,
Misli ak guw – uçup gidýär.

Bir görseňem ene ýeriň,
Ak göwsüne edýär çalym.

Ony gögüň emşin görün,
Şol görnüşden many alyň.

Biri-biriniň höwrüdir, –
Biri maşuk, biri aşyk.
Ak gar juwanlaň göwnüdir,
Barýar olar menzil aşyp.

Belentden belende müñzäp,
Al asmanda dagyň göwni.
Meñzeden zadyňa meñzäp,
Deňläp otyr olar egni.

Bu daglara söýgim uly,
Meñzetmäni tapdym aňsat:
Biri – şahyr Kaýsyn Kuly,
Beýlekisi – Resul Gamzat.

* * *

– Ine, Lermontowyň gaýasy şudur,
Bu – şahyryň gadam uran ýodasy.
Gelen myhmanyna goýup çyn gadyr,
Gürrüň bermek kawkazlynyň kadasy.

– Şu ýerde şahyra duşupdyr peri,
Şu gowakda düslän şahyr şol çaglar...
Beýleki daglardan üýtgeşik ýeri,
Şahyr bilen tanalýarlar bu daglar.

GÜÝZ GÜNI

Sypyrdy başyndan sary öýmesin,
Baglaryň başyny aýlady güýzem.
Güýzüň sary dili açdy syryny,
Beýle ýeňles däldi, agrasdy düýnem.

Baglar eçilip dur sahylyk bilen,
Tylla teňneleri seçýär gaýgyrman.
Açgöz şemal bir ýerlere daşaýar,

Nämä gerekdigin özem saýgarman.

Soňky teňňesine çenli barysyn
Şemalyň eline berip dur baglar.
...Berenni yzyna aljak bolýarmy
Indi nä elini serip dur baglar?

ETÝUD

Aý asmanyň çala çyzlan dodagy,
Bägül deý Zemini öpýär næzirgäp.
Ýyldyzlaryň ýüpek nuruna ýuwnup,
Barýar bu älemiň göwrümi giňäp.

Asman gymyldadyp Aý dodagyny,
Deňze gaçan ýyldyzlary sanaýar.
...Iki Aýyň arasynda oturyp,
Ýigit Aý gaşynda bagtyn synaýar.

KEŞDELER

Gül bahar gül sähra çekipdir keşde,
Nagyşlar salypdyr her dürli gülden.
Ýarynyň keşbini saklap göreçde,
Gülleriň süñňüne siňipdir dilber.

Günem bu sährada zülplerin çözän,
Gözüň ganmaz sähra gyzyň oýnundan.
Keteni köýnegniň ýakasyn gözläň,
Aslyşypdyr sähra gyzyň boýnundan.

JÖWZADA

Gün dagy-daşy-da eredip barýar,
Ýere çog dökmegiň bilenok çenin.
Topragyň nemini demine sorýar,
Sähra egne atýar sary çäkmenin.

Keşde güller solýar teşne boluplar,
Synasna siňdirip bahar günlerin.

...Wagtyndan gijigip ýagan bulutlar,
Agláýar agysyn solan gülleriň.

MIWELI BAGLAR

Miwäni bol getiripdir
Egipdir bag başyn ýere.
Güýz serpaýyn ýetiripdir,
Şemal kakýar agras sere.

Yrýa miwelerin görüp,
Geplejek-geplejek bolýar.
Şahasyn ýere ýetirip,
Olary çöplejek bolýar...

TOMUS GIJELERI

Bu gjeler gysgalypdyr,
Karz berensoň gündizlere.
Daňlar atýar şeýle bir tiz,
Ýaňy duşaňda gyzlara.

Ýyldyzlary – däneleri,
Asman göýä bir äpet nar.
Gögüň görkli synalary,
Olar misli şem deý ýanýar.

Ýok, meni derde goýanok,
Uky almagyň kynlygy.
Bir gowy düýse ýetenok,
Gijeleriň uzynlygy...

AÝLY AGŞAM

Asmanyň guşagy – Akmaýaň ýoly,
Ene süýdi bilen tümlügi dilen.
Misli bakylyga çüýlenen ýaly,
Bu asman gümmezi ýyldyzlar bilen.

GAR

Gyz ädimi bilen ýagýar gunduz gar,
Kalba dolýar gyş gününin aklygy.
Gar ýaganda bir üýtgeşik many bar,
Ýere baksañ, belli munuň haklygy.

Aklyk, päkizelik giripdir güýje,
Gara zatlaň bolsa gowşapdyr saly.
Göwnüňe bolmasa zemine gije
Ap-ak toý köýnegi tikilen ýaly.

ÝAZ ETÝUDY

Aý ýüze çekipdir gara nikaby,
Bulduň agylynda akja guzular.
Ýyldyrym çakarly howanyn taby,
Bulduň kirpiginden hünji üzüler.

Bulutlar zemine dikýär gözünü,
Küýseyär daglaryň ýyly gujagyn.
Ýyldyrym daglara urup özünü,
Otlap berýär çopanlaryň ojagyn.

* * *

Ýaganok,
damanok goýry bulutlar,
Daglaryň başyndan aýra bulutlar.

Gapjygyna oklap Günüň teñnesin,
Öñünden alybam muzduň hemmesin,

Ýa olar ýagjagam bolanok çyndan,
Ýa el üzesleri gelenok Günden.

Bulutly asmanda zeminiň gözü,
Göge galyp barýar asyl öñ özi.

Daglaram kem-kemden asmana galýar,
Bulutlaň böwrüni deşip, ynjalýar...

ÜÇ PIKIR

Bir husyt asmana seredip diýdi:
«Bu ýyldyzlar teññe bolsady eger,
Eýe bolsam özüm umman baýlyga,
Karun bordy ilki başyny egen.»

Bir aşyk asmana seredip diýdi:
«Bu ýyldyzlar monjuk bolsady eger,
Söýgi bilen daksam ýaryň boýnuna,
Ýarym şatlygyndan erärdi meger.»

Bir daýhan asmana seredip diýdi:
«Bu ýyldyzlar tohum bolsady eger,
Heziller edinip topraga sepseň,
Nana mätäç galmaç, deriňe deger.»

SÄHER

Gündogarda
ýağşy günüň baýdagы,
Şapagy saklaýar daglaň elinde.
Guşlaň topugyndan säheriň çygy
Gözelligi öwýär guşlaň dilinde.

Boşluk ýok gök bilen zemin arada,
Guşlaň owazyndan dolupdyr dünýä.
Dänä derek ýuwdup säher şapagyn,
Guşlar şahalara böküşip münýä.

Aşyrguly BAÝRYÝEW. Goşgular